

УСМІШКА КІТАЙЦЯ

(Ескиз).

... Ван-Лі тепло всміхався... Прозора поволока сірих очей його була залита промінистою теплотою, що розливалася по збородженому зморшками обличчі...

Ніщо, ніщо так не вражає, як дитяча, наївна усмішка старого Ван-Лі!

Розбите скло лампи заліплено з одного боку папірцем, так, що її світло падає на шаршаве обличчя Ван-Лі. Ван-Лі жмуриться, кліпає віями, проте, його усмішка стає ще теплішою і самому теж хочеться сміятися...

Світло лампи, також, падає на потріскані, брудні стіни залатане фанерою вікно, дираву підлогу, на якій розкидано дрова і якісь лахи,—на тапчан в кутку з брудним тюфяком...

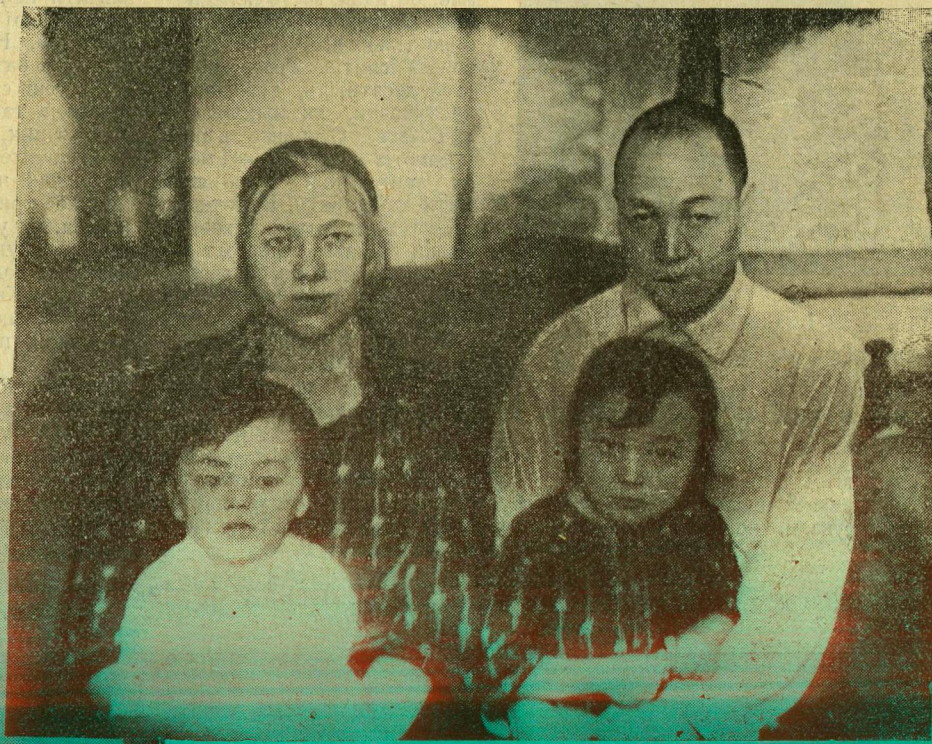
З соняшного, нужденного Китаю забрели на Україну... в 16-м році... На кращі хліби... Робітники переважно, селяни.. Царський уряд набирав...

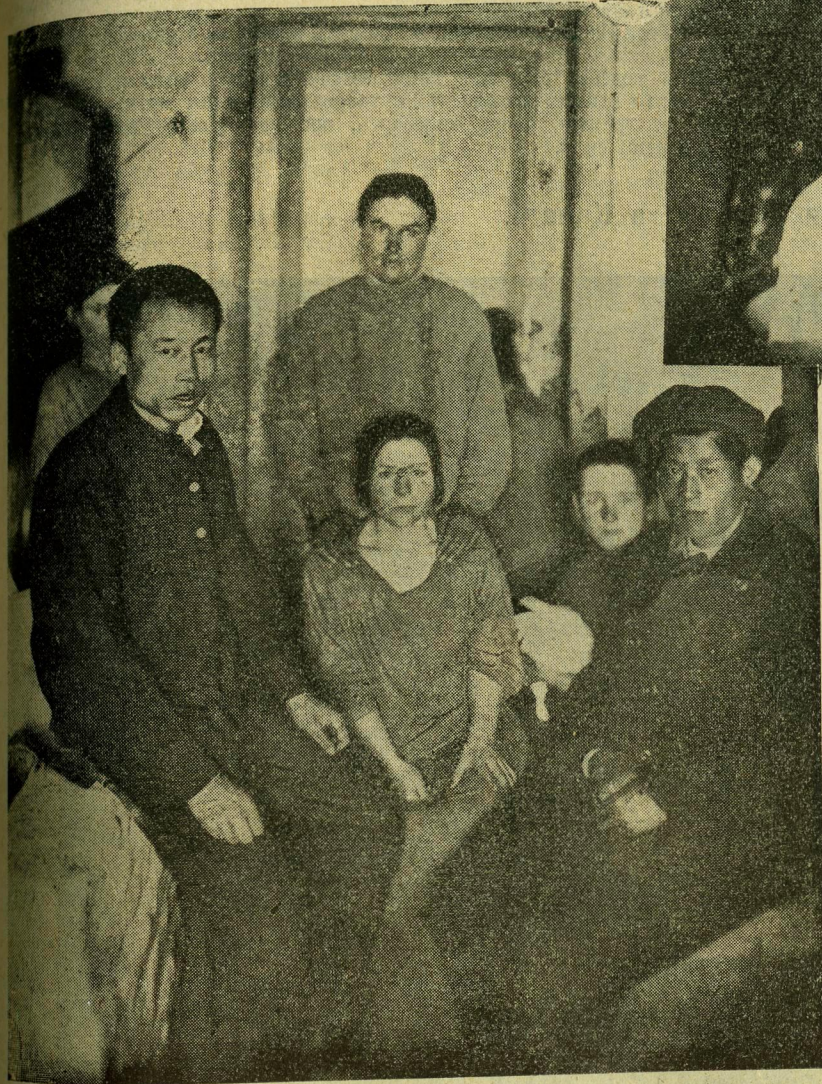
Жорстока експлоатація була гарною класовою школою, для робітника—китайця.

Була війна, революція, всі були в Червоній Армії...

Тоді товариші Ван Лі почали протискатись наперед. З тою же теплою усмішкою почали вихвалитися: розбитою головою, пораненою рукою ногою...

В 20 році залишили Червону Армію... Велика партія зараз працює в шахтах Донбасу... Душ 50 в Харкові залишилось, без роботи тепер... Комгосп дав будинок... Вохкий, з проломаною стелею, підлогою, дахи течуть

...В засмальцьованих кохтах, стоять, сидять впереміжку з чоловіками...

...Батьки тримали на руках дітей...

Зимою справжній «ледяний палац».

Ван-Лі безпорадно озирається...

— Когда-то біл шікарн...

Ван-Лі знає, що «Совет-власть» не може одразу залатати всіх дірок і тому такою ніжною добротою та сердечністю світяться його щірі, вузьенькі очі.

Тепер отримують мізерну, допомогу як безробітні... Потроху, та помалу найшли собі товаришів—жінок. Ось вони в засмальцьованих кохтах, стоять, сидять впереміжку з чоловіками, спираються одне на одного та всміхаються... Загубілі риси обличчя, мозоляві, зашкорублі, брудні руки...

Жінки ходять на поденні роботи, миють білизну, прибирають, заробляють на шмат хліба. Чоловіки добрі: не б'ють, не пічають ніколи-дбайливі.

— І діти є?

Залунав регіт... Заметушилось, загорланило і незабаром перед нами матері ласкаво тримали на руках дітей.

Ніжно з білизною слонової кости виблискували усмішкуваті, дитячі лічки, глибоко десь жевріли круглі вуглики—оченята, пухлими руками відгортали з випуклого лоба настирливі, чорні, як дьоготь пасма..

Тільки хто їм раду дасть? Ростуть, як бур'ян при дорозі, вчить треба—нікому й ні з чого. Самі матері по вуха в темряві, лише як зо 3 місяці грамоті почали вчитися! А до того—нічого, газети, книжки жодної нема; по 5–6 душ в одній кімнатці живуть, ні з якими профспілками не зв'язані, лише 2 делегатки до жінвідділу відряжено,

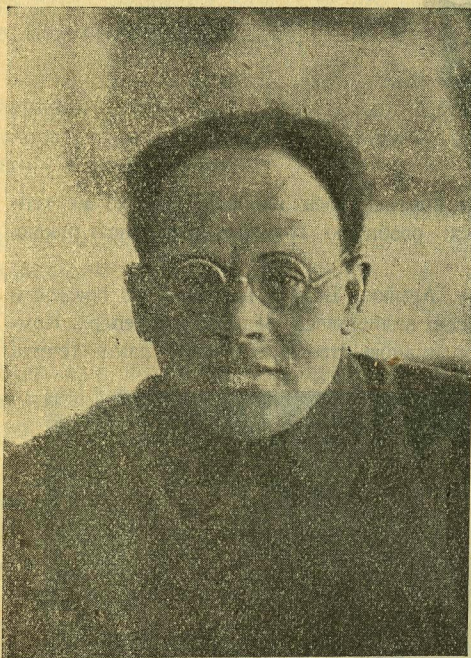
В задушливій напів тьмі вилискували вдумливі, зажурені обличчя матерів... Та ніщо, ніщо так не вражає як дитяча, тепла усмішка старого, жовтого Ван-Лі,

К. Подолянин.

Ван-Лі розтяг обличчя у широку посмішку, підняв брудну сорочку і провів зашкорублим пальцем вздовш грудей де блестів велечезний шрам...

ІСТОРІЯ МОЄЇ ГОЛУБ'ЯТНІ.

М. Горькому.

І. Бабель.

телі дбали ж те, щоб збити нас на іспитах, нікого не запитували вони так лукаво, як нас. Через те батько, як давав згоду на купівлю голубів, то вимогав од мене двох п'яток з плюсами. Він зовсім вимучив мене своїми вимогами та нагнав безмежно-дивного сну у віч. І з тим довгим дитячим сном одчаю пішов я до іспитів і в тому ж сні склав їх краще ж інших. Я був здатним до навчання. Вчителі, хоч як вони й хитрували, не могли сховати мого розуму та жадливої пам'яті.

В дитинстві мені дуже хотілося мати голуб'ятню. За все своє життя в мене не було більшого бажання. Я мав дев'ять років, коли татко пообіцяв мені грошей на купівлю дощок та на придбання трьох пар голубів. Це було тисяча дев'яносто четвертому році. Я готувався до іспитів у підготовчу класу Миколаївської гімназії. Родичі мої жили в місті Миколаєві, Херсонської губернії. Цієї губернії вже більше не має, бо наше місто приєднано до Одеського району. Мені було тільки дев'ять років і я боявся іспитів. Тепер, після двох десятиліть, дуже важко сказати, як жахливо я їх боявся. Особливо двох предметів—з російської мови та арифметики—я не смів мати менше п'яти. Відсоткова норма була дуже тяжка в нашій гімназії, всього тільки п'ять відсотків. Зі сорока хлопчиків тільки двоє євреїв могло вступити до підготовчої класи. Вчителі запитували цих хлопчиків хитро, вчи-

Я був здатним до навчання й мені поставили дві п'яторки. Але ж потім все одмінилося. Харитон Етрусі, продавець збіжжя, що надсилав пшеницю до Марселю, дав для свого сина хабаря в п'ятьсот карбованців,—мені через те поставили п'ять з мінусом, замість п'яти. І згідно тодішніх законів гімназії прийняли маленького Етрусі. Батько мій дуже побивався тоді. З шостого року мого життя він навчав мене всім наукам, яким тільки можна було. Випадок з мінусом допровадив його до одчаю. Він збирався побити Етрусі, або підіслати двох людей з базарю, щоб вони його побили. Та мати відрадила йому погані думки і я почав готуватися до других іспитів у наступного році, а саме до першої кляси. Таємно від мене родичі вмовили вчителя, щоб за рік вивчити зі мною курс підготовчої та першої кляси на раз. А через те, що ми у всьому зневірилися, то я вивчив на пам'ять три книжки. І ці книжки були: граматика Смирновського, задачник Євтушівського та підручник початкової російської історії Туциковича.

Цими книжками вже більше не користуються діти, а тоді я мусив вивчити їх на пам'ять, від дошки до дошки, і в наступному році на іспитах з російської мови в учителя Караваєва так и отримав недосяжну п'ятірку з плюсом. Наше невеличке місто ще довго перешіптувалося з такого мого щастя, а батько був смішливо гордим з нього.

І мені ставало нестерпуче думати про його метушливе та нерівне життя, а також і про те, що він так безсило підлягає всім одніям, та радіє з них, то слабшає.

Навчитель Караваєв був мені кращий за батька. Караваєв рум'яний, бурхливий чоловік, що походив з Московського студентства. Йому за минуло трицять років. Наделікатних та мужніх його, щопах шарової краски, як у селянських дітей, що ще не зажали важкої праці. Навіть на прикрою була бородавка на його щоці, з якої виростало трохи покелястої котячої волосся.

Крім Караваєва на іспитах був присутнім помішник попечителя Поницький, що вважався важною особою в гімназії та навіть у всій губернії. Помішник попечителя запитав у мене на іспиті про Петра Першого і я відчув тоді якесь забуття, близьке до кінця та безодні, до сухої безодні, що була виставлена захватом та розпучкою.

Про Петра Першого я тямив на пам'ять з книжки Пуциковича, а також з віршів Пушкіна. Я захлинаючись прочитав ці вірші.

Раптом людські барвисті лиця поскакували в мої очі та змішались там, як карти з нової колоди. Вони тасувалися на дні моїх очей, а в самі час я тремтів, випростовуючись, поспішав і вигукував Пушкінські строфи зі всієї сили.

Заохеянська філія „Гарту“ в Канаді.

...чой кляси. Вчителі запитували цих хлопчиків хитро, вчителі дбали ж те, щоб збити нас на іспитах, нікого не запитували вони так лукаво, як нас. Через те батько, як давав згоду на купівлю голубів, то вимогав од мене двох п'яťорок з плюсами. Він зовсім вимучив мене своїми вимогами та нагнав безмежно-дивного сну у віч. І з тим довгим дитячим сном одчаю пішов я до іспитів і в тому ж сні склав їх краще ж інших. Я був здатним до навчання. Вчителі, хоч як вони й хитрували, не могли сховати мого розуму та жадливої пам'яті.

Помішник попечителя запитав у мене на іспиті про Петра Першого, відчув тоді якесь забуття, близьке до кінця та безодні, до сухої безодні, що була виставлена захватом та розпукою.

Про Петра Першого я тямив на пам'ять з книжки Пуциковича, а також з віршів Пушкіна. Я захлинаючись прочитав ці вірші.

Раптом людські барвисті лиця поскочувались в мої очі та змішались там, як карти з нової колоди. Вони тасувалися на дні моїх очей, а в цей саме час я тремтів, випростовуючись, поспішав і вигукував Пушкінські строфи зі всієї сили.

Заокеянська філія „Гарту“ в Канаді.

Зліва сидять: М. Ірчан, Л. Піонтек, І. Ю. Кулик. Зліва стоять: М. Шатульський (Волинець), М. Попович, М. Сміт.

Я вигукував їх довго, але ніхто не припиняв мого стеряного вищання, та мурмотіння. Крізь багрянню сліпоту, крізь шалену волю, я опонувала мною, я тільки бачив похиле старе обличчя Пятницького з сріблястою бородою. Він ні разу не припинив мене, лише прошепотів до мене, що також захоплювався мною та Пушкіним:

— Яка нація, — шепотів старий, — от жидки ваші, у них мабуть дідько...

І коли я змовк, то він промовив:

— Гарно, — мовив старий, — йди, мій друже...

Я вийшов з класу до коридору і вже там, в коридорі, притулившись до стінки, почав очунюватися від корчів моїх здушених слів.

Хлопчики розсіяно гралися навколо мене, гімназичний дзвоник висів над кліткою казенних і та маленький сторож куняв на продушеному стільці. Я дивився на сторожа та прокидався. Діти скрадали до мене зі всіх боків. Чи вони могли шокнути мене чи просто погратися. Але ж в коридорі раптом з'явився Пятницький. Поминувши мене, трохи припинився і сурдуг важко повільною хвилею гайднувся на мою спину. Я побачив тривогу на цій старій, тілістій, панській спині й спрямував до старого.

— Діти, промовив він тоді до гімназистів — не займайте цього хлопця. — поклав свою товсту вичещену руку на моє рамено.

— Мій друже, — прошепотів Пятницький, помішник попечителя шкіл округи, — перекажи таткові, що мене заховано до першої класу.

Каштовна зізда заблищала у його грудях, задзвонили ордени побіч каштану і велике чорне мундурне його почало віддалятися на рівних кроках. Воно стискувалося півтемними руками, воно рухалося поміж ними, рухалося баржа в глибокому каналі і сховалося за дверима директорського кабінету. Маленький прихильник поніс йому чаю з парадним серветком, а я побіг до дому, до батька.

В нашій крамниці. повний заперечив і чухався мужик покупець. Побачивши мене, батько залишив му-

Він без вагання повірив у моє обличчя і зараз же гукнув підмайстра, щоб той замикав крамницю і щоб було на соборну виставку ку-

давня наша родина стане коли-небудь сильнішою та більш величною за інших людей на землі.

Вона не оцінювала за для нас поспіху, вона не хотіла нової уніформленої блузи і тільки дозволила мені сфотографуватися на більшому портреті. Та все ж таки мусіли придбати шапки з гімназичним значком.

Двацятого вересня тисяча дев'яносто п'ятого року в гімназії вивисили список зарахованих до першої класу.

На таблиці згадувалося й моє ім'я.

Ціла наша родина ходила дивитися на того папірця і навіть Шойл, мій дядько у других, ходив до гімназії. Цього задаваку старого я любив за те, що він торгував рибою на базарі. Мяснувати його руки були завше

вожкими, вкритими рибачою лускою та смерділи холодними прегарними світами. Цим саме Шойль одріжнявся від інших звичайних людей та ще брехливими історіями, що розповідав з часів польського повстання 1861 року.

Шойл був колись то корчмарем у Сквірі, він бачив, як солдати Миколи Першого розстрілювали графа Годлецького та інших польських інсургентів. Можливо, що він цього й не бачив. Тепер то я знаю, що Шойл тільки старим неучем та наївним брехуном, але байки його не забуті мною, бо вони були дуже хорошими. І от навіть дурний Шойл прийшов до гімназії прочитати таблицю з моїм іменем і ввечері не боючись нікого, не боючись того, що ніхто в світі його не любить, та гунав на нашій старцівській вечірці.

Батько влаштував вечірку з радощів та закликав своїх товаришів — гандлярів зерном, маклерів по продажу маєтків та вояжерів, що продавали в нашій окрузі сільсько-господарчі машини. Вояжери ці продавали свої машини кожній людині. Селяни та діди боялися їх, бо від них не можна було відкупитися, щоб чого небудь не купити.

Зі всього єврейства вояжери найбільш бували та веселі люде. На такій вечірці вони співали хасидських пісень, що складалися лише з трьох співів, але співалися дуже довго, з великою кількістю комічних інтонацій.

Зворушливу красу цих інтонацій може пізнати тільки той, кому траплялося зустрічати величчя у хасидів

в грудях, задзвонили ордені побіг
вперед і велике чорне мундурне його
почало віддалятися на рівних
Вона стискувалося півтемними
руками, воно рухалося поміж ними,
рухається баржа в глибокому ка-
сховалося за дверима дирек-
ського кабінету. Маленький при-
женик поніс йому чаю з парадним
а я побіг до дому, до батька
кранлицю.

В нашій крамниці, повний запереч-
сидів і чухався мужик покупець.
обачивши мене, батько залишив му-
ка.

Він без вагання повірив у моє
овіданія і зараз же гукнув підмай-
строві, щоб той замикав крамлицю і
було на соборну вулицю ку-
вати мені шапку з гімназичним
значком.

Бідна мати ледве одтягла мене
цеї божевільної людини. Вона
діла в ту хвилину та випробовува-
долю. Вона пестила мене то з оги-
одштовхувала. Вона сказала, що
ро всіх, кого зарахували до гімназії
оголошення по газетах і що
нас покарає та засміють люди,
ми купимо передчасно уніформу.
Моя мати збідла, вона випробувала
мої очі і дивилася на мене
жирним жахом, як на калічку, тому
тільки вона знала, яка нещаслива
наша родина.

Всі чоловіки з нашого роду були довірливими людьми та швидкі
на необмірковані вчинки, нам через те ні в чому не було щастя. Мій
був рабином колись то в Білій церкві, його вигнано звідти за
жорстокість і він з лоскотом дуже бідно прожив потому ще сорок
років, студіюючи чужі мови і почав божеволіти на вісьмому десяткові жит-
тя. Дядько мій Лев, батьків брат навчався у Волжинському ешиботі.

В 1892 році він утік з військової служби та ще зманив інтендатову
з собою, який служив у Київській військовій окр/зі.

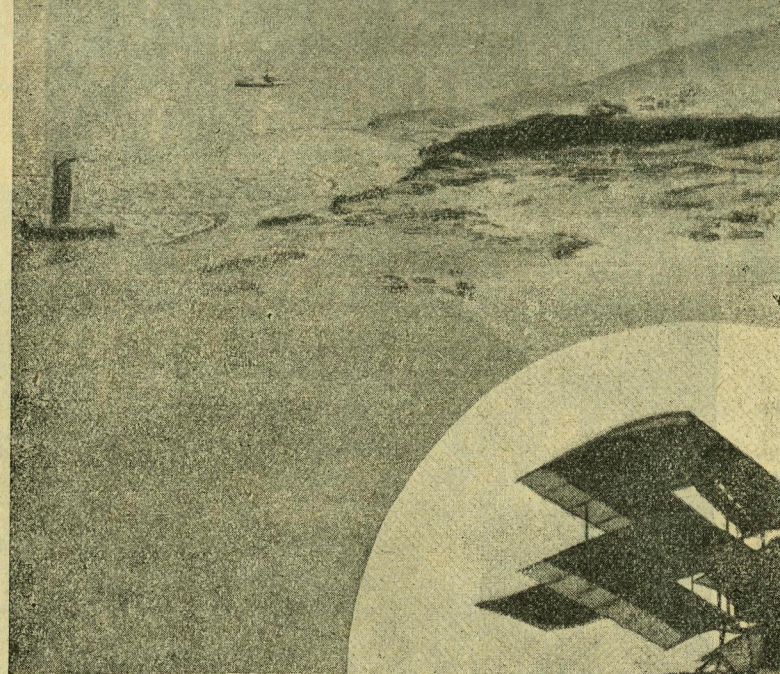
Дядько Лев повів цю жінку до Каліфорнії, до Лос-Анжелос, покинув її там і
помер в поганому домі серед негрів та малайців.

Американська поліція прислала нам до його смерті спадчину з Лос-Анжелос —
велику скриню, яка була добре зміцнена брунатними залізними обручами. В цій
скрині були гірді до гімнастики, кільця жіночого волосся, дідовий талес, палички з
озолоченими головками та квітковий гас у лянованих скриньках, що були оздоблені
шешевими перлинами.

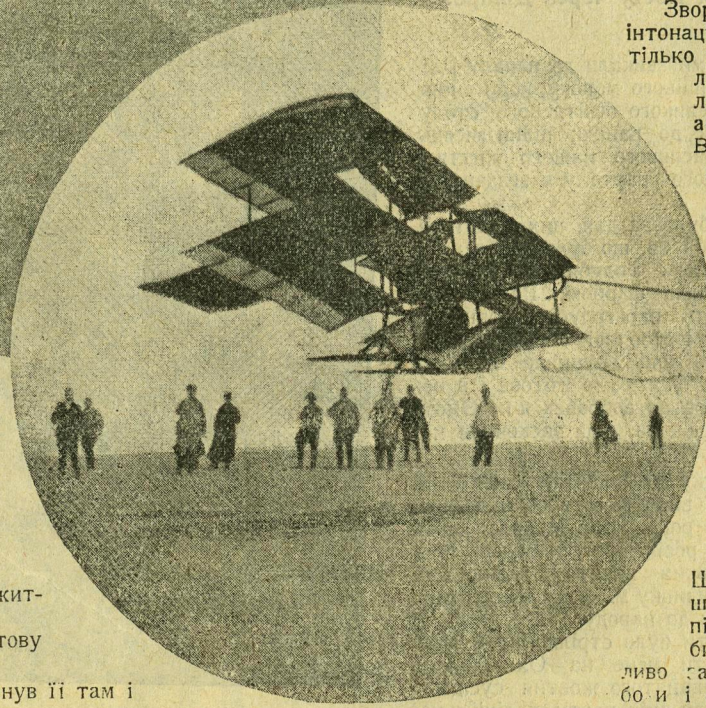
З цілої родини полишилися тільки божевільний дядько Симон, що жив у Одесі,
татко та я. Але батько мій безмежно довіряв людям, він ображав їх поривами
першого кохання, люде не дарували йому цього і обманювали.

Батько вірив через те, що його життям керує зла доля, невисловлена істота, що
переслідує його і всьому до нього не схожа. І тільки я самий полишався в моєї
жестері з цілої нашої родини. Як всі євреї—я був малого зросту, змарнілий та
страждо дав од навчання на біль голови.

Все це бачила Рахіль, моя мати, яка ніколи не була засліпленою незрозумілими
небачними гордощами свого чоловіка і незрозумілою його вірою в те, що старо-

Змагання безмоторних са-
мольотів в Східній Пруссії.

Аероплан з рухливими площинами
на зразок крил.

гандлярів зерном, маклерів по прода-
жу маєтків та вояжерів, що продавали
в нашій окрузі сільсько-господарчі
машини. Вояжери ці продавали свої
машини кожній людині. Селяни та діди
боялися їх, бо від них не можна було
відчипитися, щоб чого небудь не ку-
пити.

Зі всього єврейства вояжери най-
більш бували та веселі люде. На такій
вечірці вони співали хасидських пі-
сень, що склалися лише з трьох
спів, але співалися дуже довго, з ве-
ликою кількістю комічних інтонацій.

Зворушливу красу цих
інтонацій може пізнати
тільки той, кому трапля-
лося зустрічати ве-
ликдєнь у хасидів
або хто бував на
Волині у їхніх
шумливих синаго-
гах. Крім
вояжерів тут
був ще стар-
рий Ліберман,
що навчав
мене торі на
сторогебрей-
ській мові.
Його всі кли-
кали у нас
мосье Лібер-
ман. Він ви-
пив базараб-
ського вина
більше, ніж
це йому було
потрібно.

Шовкові традиційні
шнурки вилізли з
під червоного лей-
бика, вони бурх-
ливо застрибали на всі
бо и і старий промовив
тоді на старо-гебр-йській
м-ві поздоров на мою
честь.

Він вітав моїх родичів у своїй прові і
сказав, що я подолав на іспитах усіх моїх ворогів, що я переміг
російських хлопчиків з товстими щоками та синів найбільших
наших багатирів. Так в стародавні часи Давид, цар гебр-йський
переміг Галіяфа і подібно тому як і я зробився зверхником над
Голіяфом. Так незломний наш нарід силою свого розуму пере-
може ворогів, що оточують нас та чекають нашої крові.

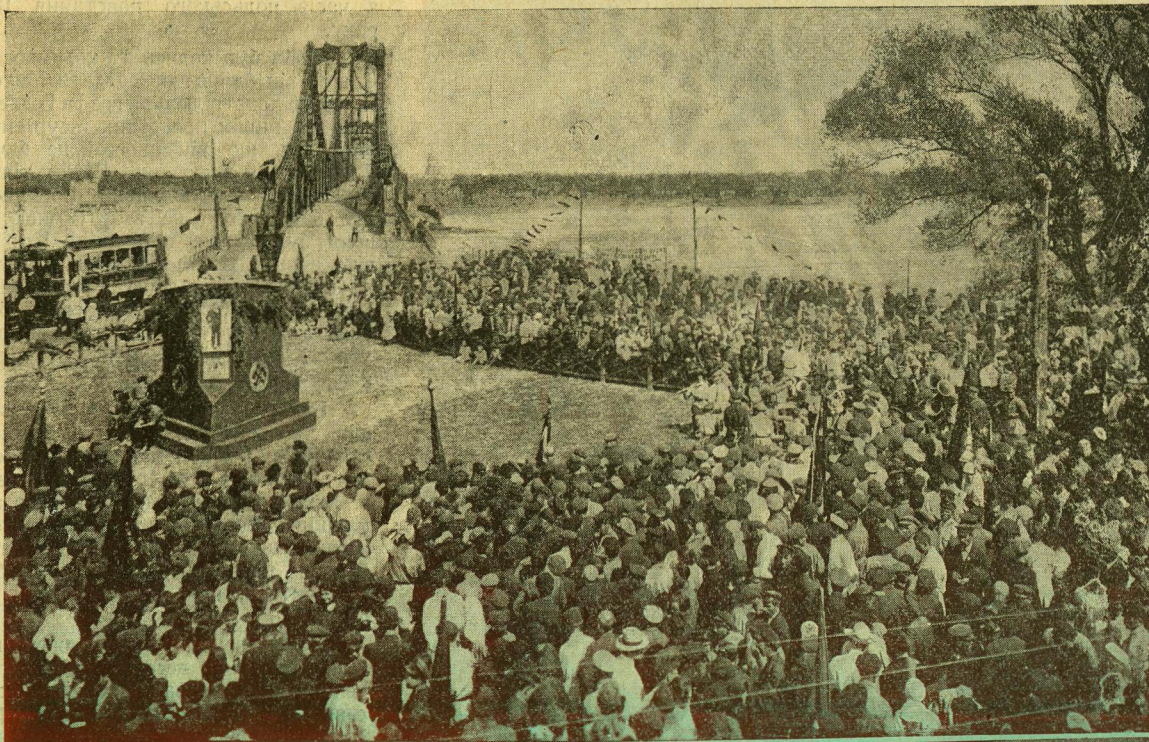
Мосье Ліберман заплакав, снінчивши промову, та плачучи
випив ще вина і вигукнув Vivat. Гості оточили його колом і по-
чали танцювати з ним старовинну кадрил'ю.

Як на весіллі в єврейському містечкові.

Всі були веселі на нашій вечірці, навіть мати напилася п'яною, хоч вона й не любила горілки і не розуміла, як можна її любити. Через те всіх росіян мала за божевільних і не розуміла, як живуть жінки з росіянами-чоловіками.

Але щасливі наші дні настали пізніше. Вони настали за для матері саме тоді, коли вона почала звикати до щастя готування мені бутербродів перед тим, як я йшов до гімназії та ще коли вона ходила по крамницям і купувала мое ялинкове господарство—пенал, скарбонку, ранець, нові книжки в папіряних палітурках. Ніхто в світі не відчуває нових річей більше, як діти.

Діти здригаються од їхнього запаху, як собака від заячого сліду та перебувають безумство, що по тому, коли ми стаємо дорослими, вживається натхненням. І це чисте дитяче почуття власності над річами, що пахтять делікатною вохкістю та прохладю нових річей, переходило до матері.

Відкриття мосту через Дніпро.

Цілий місяць ми звикали до пеналу і до незабутнього ранішнього мороку, коли я пив чай...

На Охотницькій, на звичайному своєму місці, сидів Іван Никодимович голубник. Крім голубів він продавав ще трусиків та павича. Павич, виявши блискучого хвоста, сидів на жердочці та озирався на боки прегарною холодною голівкою.

Лапа йому була обв'язана крученою мотузкою, другий кінець якої жав затиснутий Івана Никодимовича плетеним стільцем. Я купив у старика як тільки прийшов, пару вишневих голубків з кучерявими пишними стоми та пару чубариків, сховавши їх у мішегон за пазухою.

В мене полишилося ще сорок копійок по купівлі, але старий за ціну не хотів дати голуба та голубки Крюковського заводу. В Крюковському голубів я любив їхні дзьобини, короткі, зернасті, доброжчливі. Сорок пійок була їм добра ціна, але мисливий дорожився та одвертав од жовте лице, що було спалене надлюдською жагою птахівника. Наскільки торгу, бачучи, що не має інших покупців, Іван Никодимович закликав мене до клітки.

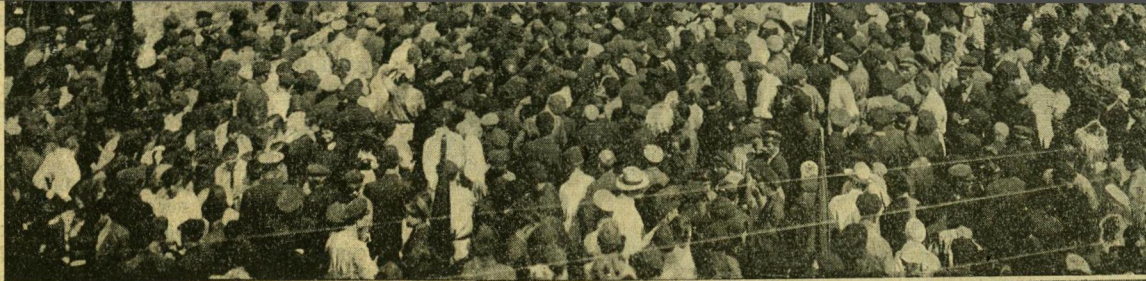
Все трапилося по моему, все вийшло погано. О дванадцятій годині дня, або трохи пізніше, плоцюю пройшла людина повстанях. Вона легко йшла на розданих ногах, на її потертому лиці горіли жовті очі.

— Іване Никодимовичу, — промовив він до мисливого, — згортайте струну у місті Єрусалимська шляхта констатцію отримує. На рибній Бабельової діда на смерть почастували..

Він промовив це і легко пішов по клітках, як босий плугатар, що ступає межею.

— Даремне, — забубонів йому Іван Никодимович, — даремне, — вигукнув він більше суворо та почав збирати голубів і павича і ткнув мені Крюковського голубів за сорок копійок. Я сховав голубів за пазуху й почав дивитися як розбігаються люди з Охотницької. Павич на рамо Івана Никодимовича відходив остаточно. Він сидів, як сонце у вохкому осині, небові, він сидів, як сидить Липень у рожевому березі річки, розпечений Іван у довгій холодній траві.

Я дивився вслід старому та до шевському стільцю й любим кліткою були обгорнуті в кольорове шмаття базарі вже нікого не було й погляд гримали недалечко. Тоді я побіг до залу, перетяв садочок, що зразу

Відкриття мосту через Дніпро.

Цілий місяць ми звикали до пеналу і до незабутнього ранішнього мороку, коли я пив чай на краєчку великого освітленого столу та збирав книжки до ранцю; цілий місяць ми звикали до щасливого нашого життя і тільки після першого кварталу я згадав про голубів.

У мене все було за для них і півтора карбованця і голубятня, що була зроблена з паки дідом Шойлом. Голубятня була помальована брунетною фарбою. Вона мала гнізда на дванацять пар голубів, планочно різблені на даху і особливі обратні, які я сам придумав, щоб мені зручніше було заманювати чужих. Все було готове і в неділю двадцятого жовтня вибрався я на Охотницьку, та несподівана біда заскочила мій шлях.

Історія, про яку я розповідаю, себ-то мій вступ до гімназії відбулася восени тисяча дев'яťсот п'ятого року. Цар Микола давав тоді конституцію російському народові, промовці в поганеньких пальто злазили на стовбчини біля будинку міського врядування й казали промови до народу.

Вулицями чути було стрілянину й мати не хотіла пускати мене на Охотницьку. Ранком у день двадцятого жовтня сусідські хлопчіки запускали змія проти поліційської частини і водовоз наш, що покинув свої справи ходив рибною вулицею з намащеною головою та червоним лицем. Потому ми побачили, як сини булошника Калістова витягли на вулицю шкіряну кобилу та почали робити гімнастичні вправи посеред бруку. Ім ніхто не заважав.

Городовий Семерників навіть під'зачував їх стрибати яко мога вище.

Семерників був підперезаний шовковим домотканим поясом і чоботи його були виглянцовані в цей день дуже блискуче, як ніколи цього не було раніше.

Городовий, що не був одягнений в уніформу, найбільше лякав мою матір. З-за його вона не пускала мене, але я крадькома вийшов на вулицю й по-за дворах добіг до Охотницької, що була далеко за вокзалом.

Міст імени т. Ев. Бош через Дніпро у ночі.

нунься, і вилетів на порожній заулок, щоб був убитий жовтою земною. На краю заулку, в кріселку з колесами сидів безногий Макаренко, що йшов у кріселку по місту та продавав цигарки.

Хлопчіки з нашої вулиці купували в нього цигарки, всі діти люблять його і я побіг до нього в заулок.

— Макаренко,—промовив я задихавшись з розгону і погладив раменем безногого,—чи ти не бачив мого діда Шойла!

Але каліка не відповів мені. Його мутрясте лице, що складалося з червоного сала, з кулаків, із заліза не прозирало. Він у жажливому хвилюванні совався на кріселку, й жінка його Катруся, що повернулася ватом задом, розкладала річи, що були розкидані по землі.

Івана Никодимовича відходив на рани. Він сидів, як сонце у вохкому останньому небові, він сидів, як сидить Липень у рожевому березі річки, розпечений Липень у довгій холодній траві.

Я дивився вслід старому та шевському стільцю й любим кліткам, були обгорнуті в кольорове шмаття базарі вже нікого не було й постріли гримали недалечко. Тоді я побіг до залу, перетяв садочок, що зразу переш

— Що нарахувала,—запитав безногий та одхилився од жінки всім трупом, наче наперед йому нестерпучою була її відповідь.
— Камашів чотирнацять штук,—промовила Катруся, не розгинаючи,—простирадел на ковдри шість, тепер очіпки підраховую...
— Очіпки.—скрипнув Макаренко, захлинувся і зробив такий згук, наче він ридав—мабуть мене, Катрусю, господь полюбив, що я за всіх повинен відповідати... Люди полотно цілими звозями носять, у людей все, як у людей, а в нас очіпки...

І, справді, заулок пробігла жінка з розпаленим чудесним обличчям. Вона тримала жужму фесок в одній руці та сувій сукна другою. Шаленим одчайдушним голосом скликала вона розгублених дітей, шовкова спідниця та блакитна кофточка зтяглися за її поривчастим тілом, вона не слухала Макаренка, що гнався за нею на своєму кріселкові. Безногий не встигав за нею, колеса грюкали, він крутив ричажки, а все не постигав.

— Мадамочка,—шалено гукав він,—ради бога Мадамочка, де ви були сарпінку?

Але жінки з летючою спідницею вже не було. Йй на зустріч з заголом вискочила вихляста підвода. Селянський парубок стояв нарівно на підводі.

— Куди люди побігли,—запитав парубок і зніс червону віжку понад шкапинами, що танцювали в хомутах.

— Люди всі на соборній,—благаючи промовив Макаренко,—там всі люди, любчику мій, чого тільки поцупиш—все до мене тягни, все беру...

Але парубок зачувши за Соборну вже не очікував. Він похилився над передком, стьобнув сиві шкапи. Коні, як телята, підкинули закачаними своїми задами та взяли з копита. Жовтий заулок знову полишився пустим та порожнім, тоді безногий скерував на мене потухлі очі.

— Чи мене бог полюбив,—сказав він мльво, чи я вам син чоловічий... І Макаренко простягнув до мене руку, сплямлену апоклепсичною проклятою...

Що маєш у торбі,—сказав він—і взяв мішечок, що зігрів моє серце. Мяскуватою рукою він розворушив у мішечку турманів і витяг на світло вишневу голубку. Задер лапки, птиця лежала на його долоні.

— Голуби,—промовив Макаренко, і гримаючи колесами над'їхав до мене,—голубка,—повторив він, як невблаганний відповів та вдарив мене по щоці.

Він ударив мене на одмах стисненою долонею, голубка луснула на його скроні. Катрусін ватований зад перекрутився в моїх зрачках і я впав на землю в моїй новий шинелі.

Турецький посол в Персії Мухдан-паша зі своїми співробітниками в повноважному представництві СРСР в Персії. 1) Турецький посол, 2) Повноваж. предст. т. Шумяцький, 3) Військовий Атташе СРСР в Персії—т. Бобрицький.

— Насіння їхне сплюндрувати потрібно,—промовила тоді Катруся й випросталася над очіпками,—насіння їхнього не зношу, їхніх чоловіків смердючих.

Вона ще казала за наше насіння, але я вже нічого не чув більше. Я лежав на землі й тельбухи роздушеної птиці злизили з моєї скроні. Вони злазили вдовж щок, звиваючись, бризкаючи та засліплюючи мене. Голубина тендитна кишка спливала моїм чолом і я запліщував останнє не заліплене око, щоб не бачити світу, що розгортався—передімною. Світ цей був малий та жахливий. Камінець лежав перед моїм оком, камінець, пощерблений, як лице старої з великою щелипою, покидьок мотузки валявся недалеко та жмуто пірря, що ще дихало. Світ мій був малий та жахливий.

Я запліщив очі, щоб не бачить його та приплюс до землі, що лежала підо мною в супокійній німоті.

Голуби,—промовив Макаренко, іграючи келесами над'їхав до голубки,—повторив він, як невблаганний відповів та вдарив мене. Він ударив мене на одмах стисненою долонею, голубка луснула на скроні. Катрусін ватований зад перекутився в моїх зрачках і гнав на землю в моїй новий шинелі.

мали та жакливі. Камінець лежав перед моїм оком, камінець, пощеровлений, як лице старої з великою щелипою, покидьок мотузки валявся недалеко та жмучо пірря, що ще дихало. Світ мий був малий та жакливій

Я заплющив очі, щоб не бачить його та приплюс до землі, що лежала підо мною в супокійній німоті.

25 травня с. р. в Харкові відбувся перший, випуск курсантів-журналістів. Випущено 35 нових газетних робітників.
На нашому знімкові—курсанти, педагогічний та адміністративний персонал.

Приїзд Гінденбурга в Берлін. (*) Гінденбург (**) Лютер. Ліворуч дівчина вітає Гінденбурга від „Організації юнацтва“.

Втоптана ця земля ні в чому не була схожа до нашого життя та на сподівання іспиту в ньому.

Десь далеко нею їздила біда на кульгавій та бадьорій коняці, але шум копит слабшав, гинув і тиша, гірка тиша, що так вражає іноді дітей нещастям, знищила рапто межу поміж моїм живим тілом та нерухомою землею.

Земля моя пахтіла вохкими глибинами, могилою та квітками. Я відчув її запах і тоді заплавав без жадного страху. Я йшов чужою вулицею, що була заставлена більшими паками, я йшов прикрашений у скрівавлене пір'я, самий посеред хідників, що були позамітані чисто, як у неділю, і плакав так гірко, повно й щасливо, як не плакав більш за все своє життя. Збілілий

Тільки Кузьма не пішов з дідом. Кузьма двірник сидів у повітці над пом Шойла та прибирав мертвого.

— Вітром тебе носить, мов тріску,—сказав старий, вгледівши Кузьму.—забіг на цілі віки... Тут люди дідів шого, бач, як стукнули...

Кузьма засопів, повернувся й почав виймати у діда з ширінки судаків. Їх було двоє судаків у тих дідові: один у ширінці, другий у хоч дід був і мертвий вже, але один судаків ще був живий та тріпався.

Тільки нашого діда стукнули, кого більше,—промовив Кузьма, висмикнувши судаків кішці,—він увесь народ з тері до матері потурих, зматюкав дочку такий любий... Ти-б йому пятаків на знайшов.

Але тоді, маючи десять років з народження я не знав навіщо були потрібними пятаки мертвим людям.

— Кузьма — промовив я пошепки віратуй нас.

І я надійшов до двірника, обійняв стару похилу спину з одним піднесено до гори плечем і побачив діда з цієї любої спини. Шойл лежав серед си з роздушеними грудьми, з піднесено бородою, в грубих черевиках, що взуті на босі ноги. Ноги його нарізно, були брудні, бузнові, мертві.

Кузьма клопотався біля них, він подв'язав щелепи і все намірив чого-б йому ще зробити мертвому. Клопотався, наче в його хаті була вина та заспокоївсь лише тоді, як заспокоїв бороду мертвому.

— Всіх зматюкав,—промовив посміхаючись та озирнувшись мертвого з бов'ю,—як-би йому татарва трапила...

татарів погнав-би, але тут росіяне надійшли та жіноцтво з ними, кацапів людей прощати обидно, я кацапів знаю...

Двірник підсипав мертвякові тирси, скинув із себе теслівського туха та взяв мене за руку.

— Ходім до батька,—промовив він, стискаючи мене все міцніше, батько твій зраня тебе шукає, коли-б ще не помер.

І спільно з Кузьмою ми пішли до хати податкового інспектора, сховалися мої родичі, що повтікали від погрому.

Приїзд Гінденбурга в Берлін. (*) Гінденбург (**) Лютер. Ліворуч дівчина вітає Гінденбурга від „Організації юнацтва“.

Втоптана ця земля ні в чому не була схожа до нашого життя та на сподівання іспиту в ньому.

Десь далеко нею їздила біда на кульгавій та бадьорій коняці, але шум копит слабшав, гинув і тиша, гірка тиша, що так вражає іноді дітей нещастям, знищила рапто межу поміж моїм живим тілом та нерухомою землею.

Земля моя пахтіла вохкими глибинами, могилою та квітками. Я відчув її запахи і тоді заплавав без жадного страху. Я йшов чужою вулицею, що була заставлена більшими паками, я йшов прикрашений у скрівавлене пірря, самий посеред хідників, що були позамітані чисто, як у неділю, і плакав так гірко, повно й щасливо, як не плакав більш за все своє життя. Збілілий дріт на стовбах гудів над головою, метушливий собачка біг по перед мене та в заулкові збоку молодий селянин у лейбику розбивав рям у хаті Харитона Єфрусі. Він розбивав її киянкою, розмахуючись усім тілом та зітхаючи посміхався на всі боки ласковою посмішкою сп'янілості та духової сили.

Ціла вулиця заповнювалася хрустінням, лоскотом та співом розламаного дерева. Селянин розбивав тільки тому, щоб нахилитися, пітніти та вигукувати незвичайні слова на невідомій російській мові. Вигукував їх та співав, продирав з середини блакитні очі, поки вулицею не рушила процесія з корогвами, що йшла від будинку міського самоврядування. Діди з пофарбованими бородами несли в руках портрета зачісаного царя, корогви з могильними угодниками віялися по-над людом та запальні бабусі линули вперед нестримно.

Селянин у лейбику, як побачив процесію, притиснув киянку до грудей та побіг за корогвами, а я заждавши кінця походу, скрадався до нашого дому.

Він був порожній наш будинок. Білі двері його були порозчинані, трава біля голубятні зтоптана.

татарів погнав-би, але тут росіяне надійшли та жіноцтво з ними, кацапам людей прощати обидно, я кацапів знаю...

Двірник підсипав мертвякові тирси, скинув із себе теслівського туха та взяв мене за руку.

— Ходім до батька,—промимрив він, стискаючи мене все міцніше, батько твій зрания тебе шукає, коли-б ще не помер.

І спільно з Кузьмою ми пішли до хати податкового інспектора, сховалися мої родичі, що повтікали від погрому.

І. Бабеля

Краматорська філія „Гарту“.

ФІЗКУЛЬТУРА ТА СПОРТ.

Спорт-виступ у день 8-миріччя комсомолу.

Стрункими лавами йшла робітнича молодь вулицею К. Лібкнехта 17 травня прямуючи до іподрому. Пісні комсомольські перепліталися з могутніми звуками оркестрів. Ішла молодь горда своєю перемогою, святкуючи восьмі роковини існування комсомольської організації на Харківщині. Фізкультура значно поширилася серед робітничої молоді, це було видно 17 травня. У похіді взяла участь мало не половина підлітків, всі вони були в спортивних одягах.

Прийняли до іподрому. Розташувалися й почали фізкультурні вправи. Спершу струнко й чітко проробили гімнастичні вільні вправи, а потім відіграли футбольний матч, влаштували перегони та змагання по городках...

Фудбол за кордоном.

За кордоном гра в футбол не припиняється навіть взимку. Взимку, навіть, по багатьох державах, відбуваються найцікавіші матчі.

Увагу цілого світу притягає, наприклад, розиграш першости Англії, що цього року надзвичайно цікаво склався. Відзначимо останні гри: Уельс, що раніш програв Англії, а торік досяг перемоги 2:1, і в цій сесії поставив Англії дужий опір. Виграла все ж таки Англія 1:1. Шотландія теж легко перемогла Ірландію за лічбою 3:0. Це вже сорокова зустріч, при якій 35-й раз переможницею була Шотландія, а п'ять закінчили в нічю.

відсутність захоплення грою „чемпіонів світу“.

Пізніш французи „насмілились“ і ризикнули стати супроти Бразилії, (що не згірша за Угравію) і дістали за це 7:2.

Багато розмов викликає також у спортивних закордонних колах невдача Швейцарії. Швейцарська команда, що надзвичайно гарно відіграла на Паризькій олімпіаді, 1924 року зараз знесилася і терпить великі поразки від незначних команд. Програвши слабосильній Австрії 2:0, Швейцарія слідом за цим програла й Угорщині 5:0. На прикінці березня від-

Викидання однією рукою штанги.

ХРОНІКА.

— Футбольна команда СРСР, що виїхала до Туреччини, в першому матчі проти Ангорської команди, дістала перемогу з лічбою 6:1.

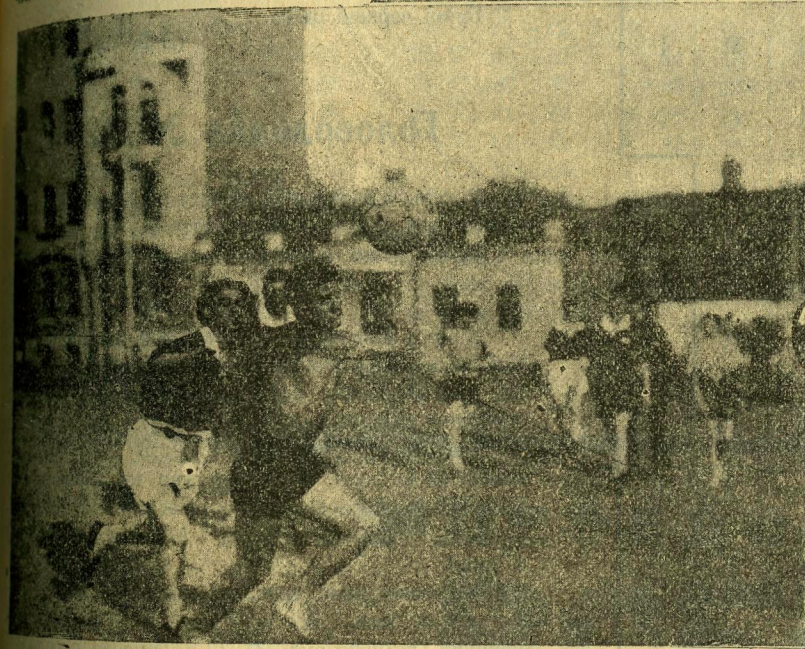
— У Чехо-Словаччині незабаром має відбутися велике робітниче гімнастичне свято. Запрошено й гімнастів СРСР.

— У Харкові провадяться роботи для збудування стадіону „Металіст“. Наприкінці червня буде скінчено устаткування футбольного ігрища, бігові стежки, треки для велосипедистів та невеличких площинок. Усе це буде величезними трибунами, розрахованими на 4 тис. глядачів. Будуються крім цього зимові помешкання для клубів та площадки для щоденної роботи.

— Першість Москви на футбол і боротьбу відбулася з великим успіхом. Досягнуто кількох нових всесоюзних рекордів; при чому Спарре пощастило досягти результатів над-

наприкінці цього року надзвичайно цікаво склався. Відзначено останні гри: Уельс, що раніш програв Англії, а торік перемогли 2:1, і в цій зустрічі поставив Англії дужий опір. Виграла все ж таки Англія 3:1. Шотландія теж легко перемогла Ірландію за лічбою 3:0. Це вже сорокова зустріч, при чому 35-й раз переможницею була Шотландія, а п'ять закінчили в нічю.

Моменти гандбольної гри.

Гра на третє місце між Ірландією та Уельсом дала нечуваний в історії розиграш,—перемогу Ірландії 19:3.

Найближчими днями в прикінцевому матчі зустрінуться Англія та Шотландія. Ця остання, чого доброго, має більше шансів здобути першість Великобританії.

Своєрідною актуальною справою є наслідок матчу Урагвай-Париж. Урагвайці — найкраща в світі команда—виграла в французів тільки всього 3:1, тим часом як всі мали надію на велику лічбу. За причину цього навіть французи вважають насамперед у тому, що урагвайців, відіграли перед цим один за одним шість, сім матчів. І по-друге

бувся традиційний матч Берлін — Західна Німеччина, що кінчився перемогою Берліну 3:1.

Гру було розпочато оригінально. М'яч було кинено на поле з літака і гра почалася без свистка

— У Чехо-Словаччині незабаром має відбутися велике робітничє гімнастичне свято. Запрошено й гімнастів СРСР.

— У Харкові провадяться роботи для збудування стадіону „Металіст“. Наприкінці червня буде скінчено устаткування футбольного ігрища, бігові стежки, треки для велосипедистів та невеличких площинок. Усе це буде величезними трибунами, розрахованими на 4 тис. глядачів. Будуються крім цього зимові помешкання для клубів та площинки для щоденної роботи.

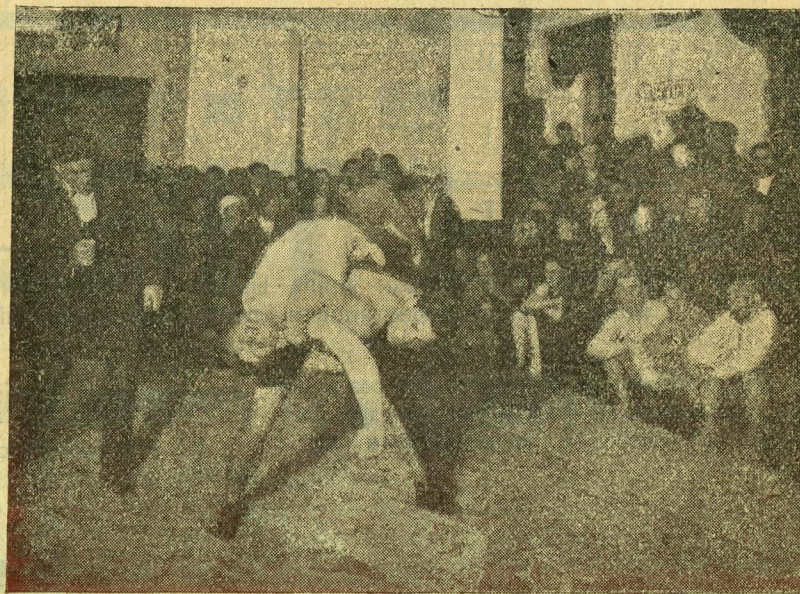
— Першість Москви на футбол і боротьбу відбулася з великим успіхом. Досягнуто кількох нових всесоюзних рекордів; при чому Спарре пощастило досягти результатів надсвітових.

— У фізкультурному святі Московських профспілок узяло участь 18 тис. фізкультурників і з-поміж їх майже 1000 велосипедистів.

— Ленінградські велосипедисти наприкінці травня розпочинають велоперебіг Ленінград—Одеса.

— У Києві 3-го травня відбулося величезне фізкультурне свято. Фізкультурників, що виступали на стадіоні, привітали члени Селінтерну і т. Домбаль

— Велоперебіг у Білорусії влаштовується за для пропаганди фізкультури по селах. Велосипедистів у команді добрано так, що вони зможуть робити доповіді, давати вказівки й провадити показові спортивні вправи.

Боряться...

ЗАДАЧИ й РЕБУСИ

Ребус № 00.

Хід коня № 34.

(Тема І. Кулініча).

П	Н	Л	В						О	З	Л	И
Х	А	Н	А	І	І	Е	М	Т	І	В	М	Е
И	Ю	В	В	С	М	Н	Ж	Р	К	Е	О	А

Головоломка № 32.

До столяра принесли строго циліндричний по краях обпиляний обрубок дерева й прохали зробити дві труби так, щоб матеріялу ні куску не пішло марно, але щоб розмір обох труб був однаковий.

Столяр одмовився зразу, а потім, розпитавши що можна різати обрубок впововш просто, виріжуться бруски взагалі, згодився зробити ці дві труби.

Як він буде найпростіше різати даний обрубок?

Розв'язання завдань, уміщених в № 7 журналу „Всесвіт“.

Ребус № 20: „На май дан і (я) коло церкве ре во (к) лю (ч) ці я і де (трагедія — „97“).

Метаграма шахового коня № 21.

Риемо, риемо, риемо
Землю, як ті кроти,
Відти плазуємо зміями..
Сіємо, сіємо, сіємо
Буйні червоні цвіти.

(З В. Чумака).

Головоломка № 22.

Хід коня № 34.

(Тема І. Кулініча).

П	Н	Л	В						О	З	Л	И
Х	А	Н	А	І	І	Е	М	Т	І	В	М	Е
И	Ю	В	В	С	М	Н	Ж	Р	К	Е	О	А
	И	Т								Е	М	
	Р	А			И	Н				У	Л	
	С	Д		А	И	Ч	Т	П		Л	Ц	
	Й	О								Е	Ч	
А	Я	В	И	Е	Л	С	В	П	Е	Р	Я	Й
Х	Д	Г	І	О	А	С	Б	Е	О	И	В	Е
Р	К	Т	Р						Ч	Р	Н	В

Ходом коня прочитати уривок вірша відомого українського поета, прізвище котрого, після перестановки літер, буде в середній фігурі.

Перші 10 осіб, що надішлють вірні розв'язання всіх уміщених в № завдань будуть одержувати журнал „Всесвіт“ на протязі трьох місяців безплатно.

Завдання з сірниками № 33.

Як з 6 (шести) сірників скласти 4 трьохкутники.

Метаграма шахового коня № 21.

Ріємо, ріємо, ріємо
Землю, як ті кроти,
Відти плазуємо зміями..
Сіємо, сіємо, сіємо
Буйні червоні цвіти.

(З В. Чумака).

Головоломка № 22.

Ріжеться 3 рисками на часті, які дають п'яту кутню зірку, а не прямокутник, шестикутник і т. и., як де-які читачі розв'язали.

Вірних розв'язань усіх завдань не надіслано. Найбільш зацікавило читачів завдання № 22, яке було надіслано найбільше відповідей. Останні завдання розв'язані вірно більшістю: ст. Камениць (ст. Патошино, Півд. залізн.), Гудзь І. Ф. (с. Ямнець, Гайсинської окр.), колектив кв. Базилевич (Ногайськ), Горбокий (Артемівськ), Кулініч (Харків), Канета (Одеса), Мартин (Полтава) й інші.

За розв'язання всіх завдань № 6 висилається журнал „Всесвіт“ учителю Голику (Кременчук, Троїцька вул., 31, III-я Трудова школа).

Відповіді читачам.

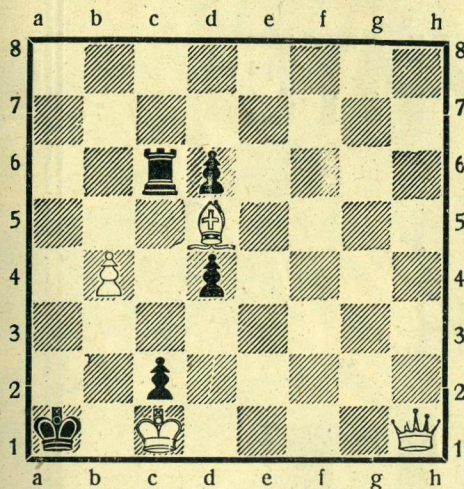
Премія видається тільки за розв'язання всіх завдань.

Жаденко (Зінов'євськ), Вакулович (Житомир), Талуранському (Полтава)—завдання не підійшли.

ШАХИ ТА ШАШКИ

За редакцією І. Л. ЯНУШПОЛЬСЬКОГО.

Завдання ч. 10. Д. Махліна.

Білі — Кр c1 Ф h1, Cd5 п. b4(4).

Чорні — Кр a1 Т c6 п. c2, d4, d6 (5).

Мат за два ходи.

Партія ч. 10. Оборона Каро-Канн.

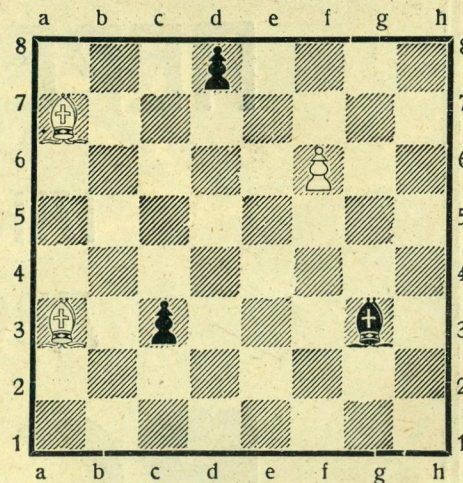
Відграно у турнірі в Відні.

Білі — Фишер.

Чорні — С. Тартаковер.

1. e2 — e4	c7 — c6	Слід було заховати короля, щоб
2. d2 — d4	d7 — d5	уникнути хо-а С c1 — f4
3. e4 : d5	c6 : d5	17. Т h1 — h2 e5 — e5!!
4. С f1 — d3	К g8 — f6	18. f4 : e5 С d6 : e5
5. c2 — c3	С c8 — g4	19. d4 : e5 К c6 : e5
6. f2 — f3	С g4 — h5	20. Ф f3 — e2 d5 — d4
7. К g1 — e2	С h5 — g6	21. c3 — c4 Ф b6 — c6
8. К e2 — f4	e7 — e6	Становище білих безнадійне; за-
9. К f4 : g6	h7 : g6.	грожують чорні К e5 — c3 і К e5 : c4
у білих перевага 2-х слонів, але		і всі фігури білих звязано.
в чорних отворита лінія h.		22. Ф e2 — c2 Ф cb — f3 +
10. f3 — f4	С f8 — d6	23. С d3 — e2 d4 — d3!
11. Ф d1 — f3	Ф d8 — b6	24. С e2 : f3 d3 : c2 +
12. h2 — h3	К b8 — c6	25. Кр d1 : c2 К e5 : f3
13. К h1		

Етюд ч. 7. С. і Б. Левмані.

Білі — Д a3, a7 ш. f6, (3).

Чорні — Д g3 ш. c3, d8 (3).

Білі виграють.

Партія ч. 7. Відграно в чемпіонаті Москви 1925 р.

Білі — А. Пель.

Чорні — І. Сидоров.

1. c3 — d4	d6 — c5	11. e1 — d2	e7 : e3
2. b2 — c3	c7 — d6	12. d2 : f4	b6 — c5
3. g3 — h4	b6 — a5	13. g1 — f2	d8 — e7
4. d4 : b6	a5 : c7	14. f2 — e3	c7 — d6
5. a3 — b4	f6 — e7	15. c1 — b2?	a3 : c1
6. e3 — d4	g7 — f6	16. c3 — b4	c5 : a3
7. f2 — g3	a7 — b6	17. e3 — d4	c1 : g5
8. d2 — e3	h8 — g7	18. d4 — e5	d6 : f4
9. e3 — f4?		19. g3 : e5	f6 : d4
Хід що програє шашку, слід було		20. h4 : d8	d4 — e3
грати: 9. g3 — f4 e5 : g3 10. h4 : f2.		21. h2 — g3	e3 — d2
9...	d7 — c5	22. g3 — f4	d2 — e1
10. f4 : d6	c5 — a3		

Білі здалися.

1. e2 — e4	c7 — c6	Слід було заховати короля, щоб	2. b2 — c3	c7 — d6	12. d2 : f4	b6 — c5
2. d2 — d4	d7 — d5	уникнути хогат С c1 — f4	3. g3 — h4	b6 — a5	13. g1 — f2	d8 — e7
3. e4 : d5	c6 : d5	17. Т h1 — h2	4. d4 : b6	a5 : c7	14. f2 — e3	c7 — d6
4. С f1 — d3	К g8 — f6	18. f4 : e5	5. a3 — b4	f6 — e7	15. c1 — b2?	a3 : c1
5. c2 — c3	С c8 — g4	19. d4 : e5	6. e3 — d4	g7 — f6	16. c3 — b4	c5 : a3
6. f2 — f3	С g4 — h5	20. Ф f3 — e2	7. f2 — g3	a7 — b6	17. e3 — d4	c1 : g5
7. К g1 — e2	С h5 — g6	21. c3 — c4	8. d2 — e3	h8 — g7	18. d4 — e5	d6 : f4
8. К e2 — f4	e7 — e6	Становище білих безнадійне; за-	9. e3 — f4?		19. g3 : e5	f6 : d4
9. К f4 : g6	h7 : g6.	грожують чорні К e5 — c3 і К e5 : c4	Хід що програє шашку, слід було	20. h4 : d8	21. h2 — g3	d4 — e3
У білих перевага 2-х слонів, але	і всі фігури білих звязано.		грати: 9. g3 — f4 e5 : g3	10. h4 : f2.	22. g3 — f4	e3 — d2
в чорних отворита лінія h.			9...	d7 — c5		d2 — e1
10. f3 — f4	С f8 — d6	22. Ф e2 — c2	10. f4 : d6	c5 — a3	Білі здалися.	
11. Ф d1 — f3	Ф d8 — b6	23. С d3 — e2				
12. h2 — h3	К b8 — c6	24. С e2 : f3				
13. К b1 — d2	0—0—0	25. Кр d1 : c2				
14. К d2 — f1		26. Т h2 — f2				
К d2 — b3 краще закріпило б ста-		Білі здалися.				
новище білих, але чорні повели б	на 26. Кр c2 — b1 буде Т e8 — e1.					
атаку ходми a7 — a5 — a4.	Краса всієї комбінації чорних —					
14...	Т d8 — e8					
15. Кр e1 — d1!	Кр c8 — b8					
16. g2 — g3	К b8 — a8!					

Хроніка

Закінчився міжнародний турнір в Баден-Бадені з такими наслідками:

23 травня, зараз же після закінчення турніра в Баден-Бадені, починається міжнародний турнір в Марієнбаді.

Всеукраїнські турніри в Харкові починаються 25 травня. 1. Альохин, 2. Рубінштейн, 3. Земиш, 4. Боголюбов, 5 і 6 Маршаль і Тартаковер, 7. Рабінович, 8. Грюнфельд, 9. Нимцович і т. д.

■ ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ■

Універсальний ілю-

„ВСЕСВІТ“

-стрований журнал

ВИХОДИТЬ РЕГУЛЯРНО ДВІЧІ НА МІСЯЦЬ

Кожен № подає низку оповідань, віршів, нарисів й більш 60 ілюстрацій.

Література, наука, громадське життя, всесвітня ілюстрація, сатира, гумор, шахи, спорт, мистецьке життя та инш.

ХАРКІВ, вулиця К. Лібкнехта, № 11.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
ІЛЮСТРОВАННИЙ
ДВОХТИЖНЕВИК
ВСЕСВІТ

за редакц. В. БЛАКИТНОГО.

Адреса РЕДАКЦІЇ:
вул. К. Лібкнехта, № 11,
телефон № 14—73.

ОСОБЛИВУ УВАГУ
буде звернено на **ВСЕ-**
СВІТНЮ ІЛЮСТРАЦІЮ.

У журналі будуть великі відділи: ЛІТЕРАТУРИ, МАЛЯРСТВА, ТЕАТ-
РАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА, САТИРИ та ГУМОРУ, НАУКИ,

Адреса РЕДАКЦІЇ:
вул. К. Лібкнехта, № 11,
телефон № 14—73.

ОСОБЛИВУ УВАГУ
буде звернено на ВСЕ-
СВІТНЮ ІЛЮСТРАЦІЮ.

У журналі будуть великі відділи: ЛІТЕРАТУРИ, МАЛЯРСТВА, ТЕАТ-
РАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА, САТИРИ та ГУМОРУ, НАУКИ,
ТЕХНІКИ, СПОРТУ, то що.

ЗАПРОШЕНІ ДО СПІВРОБІТНИЦТВА:

Тео Авербах, Бахтадзе, (Грузія), Д. Бузько, Бажан, Біла-Криниця, Н. Богуславський, С. Божко (Кам'янець), Л. Болобан, проф. А. І. Белецький, Остап Вишня, І. Врона, Вериківський, Ванін, С. Вагранська, П. Ванченко, П. Голота, М. Горбань, Городовенко, Б. Глаголін, М. Ган (Нью-Йорк), Цішка Гартні (Білорусь), І. Дніпровський, О. Довженко (Сашко), В. Радиш, О. Дорошківич, М. Доленго, В. Десняк, О. Досвітній, С. Драгоманів, Шалва-Дадіані (Грузія), Г. Епін, Елева, Н. Зелінський (Москва), М. Йогансен, В. Іволгин, М. Ірчан (Вінніпег), О. Копиленко, Г. Коцюба, І. Кириленко, проф. Б. Братко, П. Козицький, О. Корж, Б. Колос, Кручинін, Куліш (Одеса), Л. Ковалів (Київ), Ів. Кулик (Канада), Л. Курбас (Одеса), В. Коряк, Н. Калюжний (Прага), Евг. Касяненко (Берлін), М. Любченко, В. Лазурський, А. Любченко, М. Лебідь (Катеринослав), П. Лісовий, Б. Лопатинський, М. Лейтес, Ю. Масютин, В. Меллер, Юр. Меженко, І. Минитенко, Миколюк, М. Майський, Мандельберг, Я. Мамонтів, Н. Мірза-Аваньянц, К. Німчинов, Валер Проноза, П. Панч, Л. Предславич (Одеса), В. Поліщук, С. Пилипенко, М. Панченко, А. Приходько (Прага), С. Радугин, В. Сосюра, М. Семенко, О. Слісаренко, І. Сенченко, В. Седлер, О. Соколовський (Київ), Ф. Соболев, Ю. Смолич, П. Тичина, Микола Терещенко, Марк Терещенко, проф. І. Туркельтауб, Б. Ткаченко, Ф. Таран, М. Тарновський (Нью-Йорк), Ізм. Уразов, А. Уразова, П. Усенко, В. Фомицький (Москва), Футорянський, М. Хвильовий, Х. Холодний, М. Христовий, Б. Червоний, Г. Шкурупій, С. Щупак, Ів. Шевченко (Севастополь), И. Шевченко, В. Ярошенко, М. Якович, М. Яворський, М. Яловий, Ю. Якубський, Сандро Еулі (Грузія), фотограф А. П. Плахтій.

ПЕРЕДПЛАТА:

на місяць 60 к.
поодинокі число. 30 к.

Гроші і передплату слати по адресі:

Видавництво газ. „ВІСТИ ВУЦВК“
Харків, вул. К. Лібкнехта, 11.